

או מעצמה אחרת. הסובייטים פחדו שהסדר שיושג ייוקף לזכות ארצות-הברית, ובייחוד לאור העובדה שהיו לי יחסים טובים עם ארצות-הברית. מצריים היא המפתח לכל העניין, ואנחנו השגנו ביחד (עם ארצות-הברית) את הסכמי-הפרדה, הראשון והשני. היה ברור לי שעמיתי בעולם הערבי אינם רוצים בוועידת-ז'נבה, ומתמרנים רק כדי להרוויח זמן. גם קארטר הרגיש בזה. היה ברור לי ששום כך נחזור למצב של „לא

”

אילו אמר לי מישהו באקטובר שאלך בנובמבר לירושלים - הייתי אומר לו: אתה מטורף!

”

שלום ולא מילחמה. שהוא מסוכן מאד עבורנו, אך נעים מאד לניצים בישראל. כשזה הסתבר לי לגמרי, באיתה עת... סליחה, אורי, שכחתי מה היתה השאלה שלך. **אבנרי**: דיברנו על הקשר עם שיחת תוהמי-דיין. **סאדאת**: אה, כן.

בסוף הקיץ, כשנוכחתי לדעת שתהליך השלום נכנס למבוי סתום, מפני שאחד השותפים העיקריים מתמרן כדי שוועידת-ז'נבה לא תכנס כלל, ביגלל הסיבה הפשוטה שברית-המועצות אינה רוצה לתת לארצות-הברית נקודת-זכות כלשהי, ושהיא רוצה לקבל את החלק שלה בעניין - שלחתי את תוהמי להיפגש עם דיין, לשיחה על ועידת-ז'נבה.

אבנרי: כן?
סאדאת: ועידת-ז'נבה! על זה ולא שום עניין אחר, ביגלל הסיבה הפשוטה שעד אוקטובר, עד סוף אוקטובר וראשית נובמבר, ביכלל לא היה לי שום רעיון של יוזמה ושל ביקור בירושלים.

תן לי לספר לך זאת: בשיחה שלי עם הנשיא קארטר, בפברואר 1977, כאשר קיימנו בינינו את הדיון הראשון, היה הסעיף השני בסדר-היום שלנו „מהות השלום”. זאת היתה הכותרת: מהות השלום.

כאשר שאל אותי הנשיא קארטר: „למה שלא יהיה לכם יחסים נורמליים עם ישראל?” אמרתי לו: „סתחתי ביוזמת השלום הראשונה שלי ב-1971, ואילו היו ארצות-הברית וישראל מקשיבות לי אז, לא היתה פורצת מלחמת-אוקי-טובר.”

„אולם”, הוספתי, „תן לי להגיד לך, בכל הכנות, אדוני הנשיא - אחרי חמישים שנה, ארבע מלחמות, גיוס, שינואה, מרידות - אני יכול לבוא לפתע אל עמי ולהגיד לו: בואו נכונן יחסים נורמליים עם ישראל. והרי הם מחויקים בשטחים ערביים!

משה דיין וישראל גילי בוועידת מיפלאג העבודה: הצחק גרם לאסון

— אילו אמר לי מישהו אז: אתה תעשה את זה בנור-במבר - הייתי אומר לו: אתה מטורף! (צחק 70). מה, אני אלך לירושלים? באמת! לא, לא היה שום קשר.

אבנרי: אם כן, באיזה רגע עלה בך הרעיון?
סאדאת: הרעיון של היוזמה? אחרי שצ'אוצ'סקו שיכנע אותי שבגין הוא כן, ושנית, שהוא די חזק, או התחלתי לתכנן.

לפני ביקורי אצל צ'אוצ'סקו קיבלתי איגרת אישית מקארטר, במכתב זה, שהיה כתוב בכתיב-ידו, הוא הניח לפני את כל פרטי המצב. לא הייתי זקוק לקארטר כדי שיסביר לי מה המצב, כי אני חי כאן, במרחב הזה.

קארטר הבין שמה שקורה, בינינו, הערבים, הוא הרבה יותר גרוע מאשר מה שקורה בינינו ובין ישראל. זוהי המסקנה שקארטר הגיע אליה.

התחלתי לחשוב על תשובתי לקארטר, וכתבתי: „יש צורך בפעולה נועזת.”

„המכסימום שאני יכול לעשות זה שאם נשיג הסכם על הנסיגה מן השטחים שנכבשו ב-1967, אני מוכן תוך חמש שנים - נקבע את התאריך בהסכם, ונגיד: ביום זה וזה, אחרי חמש שנים, נשב יחד ונכונן יחסים נורמליים.”

זה היה בפברואר 1977. היוזמה שלי היתה בנובמבר 1977. תראה איזה שינוי חל בינתיים!

זאת היתה דעתי - שלא אוכל להביא את עמי לכונן יחסים נורמליים עם ישראל. אני עצמי גדלתי והייתי מגוייס נגד ישראל. אני עצמי.

כאשר היה ברור לי לגמרי שמתמרנים כדי למנוע את כינוס ועידת-ז'נבה, שלחתי את תוהמי להיפגש עם דיין, ואם דיין או מישהו אחר אומר שדובר שם על משהו מילבד ז'נבה - הם טועים.

לגמרי לא! באותה עת, שום דבר אחר לא היה ביכלל בראשי.

אילו אמר לי מישהו אז - זה היה בחודש אוקטובר

כאשר יחזור השטח למצריים. אנוור אל-סאדאת: „אני מתכוון לבנות שם עיר של מאה אלף איש - לפחות!”